

Orgaan van de „Vereniging Vrienden van de Zaanse Schans”

Administratie: Zonnewijzerspad 8, Zaanse Schans

Redactie: Parkstraat 44, Zaandam

Verschijnt 3-maandelijks

DECEMBER 1977 No. 64

BIJZONDERE LEDENVERGADERING

Op maandag 12 december 1977 in Kijkschuur „de Lelie” op de Zaanse Schans n.m. 8 uur.

Wij nodigen onze leden dringend uit om deze voor ons zo belangrijke vergadering bij te wonen.

1. Opening
2. Toelichting op de Statutenwijziging.

3. Behandeling voorstel tot Statutenwijziging in verband met de uitbreiding van de doelstelling onzer vereniging. Pauze.
4. Lezing van de heer D. van Leeuwen „Wat komt er kijken bij behoud van oude buurtjes” (met dia's).
5. Sluiting.

”Zaans Schoon”

ZAANSE SCHANS

Nu het verheugende besluit is genomen om de „Vereniging Vrienden van de Zaanse Schans” om te vormen tot een „Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis” en de banden met de Stichting Zaans Schoon nauwer aan te halen, lijkt het ons op z'n plaats, ons wat uitgebreider aan u voor te stellen en u op de hoogte te brengen van doelstellingen en activiteiten van Zaans Schoon.

Het particulier initiatief dat resulteerde in de „Stichting voor het bevorderen, beschermen en documenteren van Zaans Schoon” dateert uit de oorlogsjaren 1940 - 1945 en uitte zich voornamelijk in documentatie van historische Zaanse panden in de vorm van foto's en beschrijvingen. De oprichting van de Stichting is verder te beschouwen als een reactie op de gebeurtenissen in en vooral vlak na de tweede wereldoorlog, toen door middel van massaal opgezette nieuwbouwplannen de bevolking van het nodige onderdak moest worden voorzien. Het sprak in die jaren maar al te zeer vanzelf dat daarvoor veel oude huizen

letterlijk het veld moest ruimen. Als gevolg daarvan is, ofschoon in het licht van die tijd wel begrijpelijk, veel onvervangbaar cultuurgoed verloren gegaan. De oprichting van Zaans Schoon in 1951 betekende het begin van een lange reeks van activiteiten en het bleef niet bij documenteren.

DE GORTERSHOEK

De Stichting bouwde daarbij voort op al in 1946 ondernomen actie van haar bestuur — toen nog gebundeld in een Comité — tegen de aantasting van de schaalgrootte van de Gortershoek toen cacao-fabriek Nicolet tot twee maal zo hoog wilde uitbreiden. Het Comité kwam toen reeds met een voorstel tot het bestempelen van de Gortershoek tot beschermd dorpsgezicht, iets dat de Monumentenwet pas vele jaren later mogelijk maakte.

Niet lang na de oprichting van de Stichting ontstond de z.g. reservaatgedachte: huizen die op hun oorspronkelijke plaats zozeer bedreigd werden dat handhaving aldaar niet

mogelijk zou zijn, dienden te worden overgebracht naar een speciaal daarvoor te reserveren gebied. Dit gebied werd de Zaanse Schans. Deze zelfde Zaanse Schans vormde het middelpunt van groot rumoer toen korte tijd later dit gebied werd bedreigd door de nieuwbouw van het RK lyceum en met opspuiting werd begonnen. Dit was voor Zaans Schoon aanleiding om ook op planologisch gebied haar stem te laten horen.

De Stichting prijst zich gelukkig dat zij er in geslaagd is om vanuit dit — particulier — initiatief te bewerkstelligen dat het lyceum niet op zo korte afstand van de Schans werd gebouwd als oorspronkelijk in de bedoeling lag. De zandopspuiting werd niet alleen gestaakt, het zand werd weggehaald! En toen leefden we nog niet in de tijd van aktiegroepen en KMZ.

Een ander voorbeeld van de kansen die Zaans Schoon wist te grijpen was het ontwikkelen van een alternatief voor het eerste Struktuurplan Zaanstreek. Wederom met succes, hetgeen voor die dagen een unicum mag heten. Het oorspronkelijke plan werd ingetrokken.

DE STICHTING FRANS MARS

Allengs ontstond binnen de Stichting het besef dat het aankopen van bedreigde panden soms het laatste redmiddel betekende. Kampend met zeer bescheiden middelen gaf zij verder inhoud aan de verwezenlijking van haar doelstellingen en kocht haar eerste pand.

De Stichting heeft sinds die tijd op deze wijze ca. 30 panden daadwerkelijk kunnen behouden. Een klein deel daarvan heeft zij nog in handen. Het verwerven, beheren en — als het bestaansrecht voor de panden voldoende kon worden gewaarborgd — doorverkopen daarvan, werd om organisatorische redenen in 1974 in handen gelegd van de door haar zelf opgerichte Stichting Frans Mars, die nauw met Zaans Schoon verbonden bleef. Zaans Schoon vervulde en vervult ten behoeve van nieuwe eigenaars van door de Stichting verworven panden een duidelijke begeleidende en adviserende taak als het om restauratie- en andere vraagstukken gaat. Het werk van Zaans Schoon en Frans Mars impliceert veelvuldige kontakten met de lokale overheid zowel als met Rijk en Provincie. Kontakten ook met 'gelijkgestemde' instanties als Hendrick de Keijser, bij wie de Stichting kortgeleden opnieuw heeft aangedrongen op snelle restauratie van haar voormalig bezit, het pand Lagedijk 52-54 dat jammer genoeg kortgeleden door brand werd aangetast. Door samenwerking met de Stichting Aristoteles, voornamelijk werkzaam in Amsterdam, wordt gestreefd naar mogelijkheden om ook grootschaliger projekten aan te pakken. En vanzelfsprekend is er regelmatig overleg met de Bond Heemschut, de landelijke federatie Het Behouden Huis en andere instanties.

ANDERE AKTIVITEITEN

De Stichting maakt in haar werk dankbaar gebruik van de binnen haar bestuur opgebouwde deskundigheid op het gebied van architectuur en bouwkunde, planologie en stedenbouw, juridische zaken, secretariaat, makelaardij en de onmisbare kennis van de streek.

De binnen Zaans Schoon opererende werkgroep Planologie spitst zijn aandacht toe op gebieden en projekten die in een uitgebreide planologische context moeten worden geplaatst, zoals het eerste genoemde lyceum en het alternatieve streekplan.

Nù vormen een passende bebouwing van het z.g. Plan Donker in Zanddijk en het terrein van de voormalige T.O.C.-fabriek in de Gortershoek punten van overleg met vele instanties en personen. Zaans Schoon heeft zitting in de ambtelijke werkgroep ter voorbereiding van een bestemmingsplan voor zowel het Plan Donker als de Gortershoek en wordt voor wat betreft haar inzichten over het T.O.C.-terrein enthousiast gesteund door de wijkraad Koog-Zanddijk.

De strijd om behoud van het geboortehuis van Herman Gorter in Wormerveer en de integrale aanpak van de danig verpauperde direkte omgeving van het huis, is door Zaans Schoon voortgezet via het bestuurslidmaatschap van de Stichting Herman Gorterhuis, die zich bedient van vele deskundigen en die verheugende resultaten boekt.

Verheugende resultaten, maar ook trieste mislukkingen in de strijd om behoud van een stukje eigen voorgeschiedenis. Het is immers voor een kleine groep bestuursleden een te grote taak om alle ontwikkelingen te volgen, alle informatie te vergaren die nodig is voor een snel en doeltreffend optreden. Gelukkig heeft de ervaring geleerd dat deze strijd niet meer alleen een zaak is van stichtingen en federaties.

De huidige ontwikkeling, waarin de „Vereniging Vrienden van de Zaanse Schans” wordt omgezet in een Vriendenvereniging van het Zaanse Huis is daar een voorbeeld van, een ontwikkeling die Zaans Schoon van harte toejuicht! De nieuwe Vereniging onderschrijft immers de noodzaak van een enthousiaste en alerte „achterban” van mensen die de taak van Zaans Schoon onderschrijven en met ons willen waken over wat ons nog rest van de Zaanse architectuur. Essentieel onderdeel van deze „bewaking” is het signaleren van bedreigende ontwikkelingen.

Melding daarvan aan het secretariaat van Zaans Schoon (Mw. I. Valk-Hampe, Torenstraat 7, Westzaan, tel. 075 - 28 21 73) zal de mogelijkheden vergroten, de strijd tegen verdergaande afbraak van „het Zaanse huis” met succes te voeren.

D. van Leeuwen
voorzitter „Zaans Schoon”

Jaarverslag 1976-1977

In december 1976 ontvingen de leden het zestigste nummer van „Anno”. Omdat dit nummer een mijlpaal in het verenigingsleven zou zijn, besloot de redactie dit blad maar wat dikker te maken dan gewoonlijk. Toch levert het vullen van de normale Anno's al problemen genoeg op wegens het gebrek aan kopij.

Het septembernummer (nr 63) werd verzonden aan 1009 adressen. Daaronder zijn 13 buitenlandse leden, 4 jeugdleden en 23 leden voor het leven.

De door de Vereniging aan de Stichting uit te keren bijdrage werd door het bestuur bepaald op f 15.000,—.

Om het bestuur weer op de volle getalssterkte van 7 leden te brengen werd de Heer G. Buys uit Zuidoostbeemster en de Heer K. L. Betlem Jr. uit Wormerveer verzocht een bestuursfunctie te willen aanvaarden. Met enthousiasme hebben beide heren al enkele bestuursvergaderingen bijgewoond. Het wachten is nu op hun officiële verkiezing tijdens de jaarvergadering.

Op de landelijke dag van de Vereniging van Bottervrienden, die dit jaar op de Schans werd gehouden, is op verzoek van die vereniging door 2 van onze bestuursleden een inleiding gehouden over het hoe, wat en waarom van de Zaanse Schans.

Op de Westfriezen-dag heeft een drietal bestuursleden de grote groep van Westfriezen over de Schans geleid.

Tijdens een van de bestuursvergaderingen is de Heer D. van Leeuwen van Zaans Schoon aanwezig geweest om met het bestuur van gedachten te wisselen over een eventuele samenwerking tussen Vrienden en Zaans Schoon bij het behoud van de historische houten Zaanse panden.

Ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag bleek een tiental leden nog contributie-achterstand te hebben.

Het complete bestuur vergaderde op 9 december, 3 maart, 24 mei en 19 september. Het dagelijks bestuur heeft meerdere malen tussentijds van gedachten gewisseld.

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING 24 OKTOBER 1977

Het aantal leden, dat deze toch wel zeer belangrijke vergadering bezocht heeft, was minimaal: n.l. 21. In zijn openingswoord kwam de voorzitter nog even terug op het afgerond zijn van de Schans. Er zal ter completering echter nog wel een „spoit-hoisie” komen. Ook het a.s. afscheid van de Heer J. Kortenoever, secretaris van de Stichting, werd gememoreerd.

Na het korte openingswoord volgde voorlezing van notulen en jaarverslag. Beide werden goedgekeurd. Uit het door de penningmeester gedane verslag bleek weer de stijging van diverse onkosten. Desondanks hoopt het bestuur weer een redelijk bedrag aan de Stichting te kunnen overmaken.

Vervolgens werd door de kascommissie, bestaande uit de Heren Poppen en Wieringa, verslag uitgebracht. Ter vervanging van de Heer Poppen zal de Heer G. de Vries aangezocht worden in de commissie zitting te willen nemen.

Bij de bestuursverkiezing werden de reeds onofficieel in het bestuur functionerende Heren Betlem en Buys door de vergadering benoemd. De aftredende voorzitter werd herkozen en aan de zich niet meer herkiesbaar stellende Heer Ijskes werd dank gezegd voor het vele werk, dat hij sinds de oprichting voor de vereniging heeft gedaan.

Vervolgens kwam aan de orde het voorstel tot uitbreiding van de doelstelling van de vereniging, hetwelk statutenwijziging in zou houden. Daartoe heeft Notaris Mr E. J. Schwarze de statuten herzien. Deze gewijzigde statuten hebben gedurende een week vóór de vergadering ter inzage gelegen. Slechts enkele leden hebben van het recht tot inzage gebruik gemaakt.

De voorzitter lichtte de wijziging toe en zei, dat er geen sprake zal zijn van fusie met Zaans Schoon, maar dat de vereniging ten opzichte van Zaans Schoon een dienstverlenende taak zal vervullen. De vereniging blijft aandacht aan de Schans geven, maar zal tevens een achterban gaan vormen voor Zaans Schoon. De vereniging zal waakzaam dienen te zijn, opdat de Zaanse panden — waar dan ook in de Zaanstreek — bewaard zullen blijven.

De artikelen 1, 2, 3 en 4 werden als fotocopie aan de aanwezigen ter hand gesteld. Van de andere artikelen deed de voorzitter summier voorlezing. Sub 4 van art. 9 kreeg hierbij wat extra aandacht, omdat het handelt over het jaarlijks aan de Stichting toe te kennen bedrag.

Daar het aantal aanwezige leden het statutair vereiste aantal niet omvatte, was de vergadering niet gerechtigd t.a.v. de statutenwijziging een besluit te nemen. Daartoe zal op 12 december 1977 een tweede algemene ledenvergadering bijeen geroepen worden.

Toch werden door enkele leden enige waardevolle opmerkingen gemaakt. De Heer S. Honig vroeg wat er gaat gebeuren met het archief bij ontbinding van de vereniging. Daartoe dient in art. 18 sub 2 een aanvulling te komen.

De Heer D. van Leeuwen sprak eerst zijn voldoening uit over de vlotte gang tot samenwerking tussen de vereniging en Zaans Schoon. N.a.v. art. 3 vroeg hij duidelijkheid te scheppen over de begrippen „beschermende leden” en „stichters”. Mogelijk dat er alleen maar gesproken kan worden van „gewone leden” en „leden voor het leven”. Hierover zal de notaris geraadpleegd worden. Bij ontbinding (art. 18 sub 2) wil de Heer Van Leeuwen de gelden niet overgemaakt zien aan de stichting Frans Mars maar aan Zaans Schoon. Zijns inziens komt de naam Zaans Schoon in de statuten te weinig ter sprake. Hij zou aan

de doelstelling van de vereniging de volgende zinsnede willen toegevoegd zien: „Steun te verlenen en bekendheid te geven aan de activiteiten van de stichting Zaanse Schoon, gevestigd te Zaandam (Gemeente Zaanstad).” Dit zou dus beschouwd kunnen worden als de uitbreiding van de doelstelling van de Vereniging „Vrienden van de Zaanse Schans”, die voortaan zal heten: Vereniging „Vrienden van het Zaanse Huis”.

Ook het bestuurslid Betlem viel over de woorden „beschermende leden” en „stichter”. Hij vond dit niets ter zake doende benamingen en wilde dit graag met de notaris besproken zien.

In de rondvraag vroeg de Heer C. de Wit er extra attent

op te willen zijn, dat de in de Zaanstreek aanwezige historische waarden niet verloren zullen gaan. Hij doelde met name op het verdwijnen van de verzamelde voorwerpen uit de kruidenierswinkel van de onlangs te Westzaan overleden Heer Van 't Kaar. Signaleren kan niet te vroeg plaats vinden.

Na het huishoudelijk gedeelte van de vergadering bleef er ruimschoots de tijd over, om te genieten van de zeer boeiende dia-lezing, die door de Heer H. J. Roovers werd gehouden. Hij belichtte op voortreffelijke wijze de historische achtergronden van de in de Zaanse houtbouw aanwezige bouwstijlen. In het bijzonder werd stil gestaan bij de Franse invloeden (Lodewijk XIV, XV en XVI).

Financieel overzicht 1976/77 van de Vrienden Zaanse Schans

Saldo 1.10.76		f 18.862,11	Kosten verzending Anno	f 829,86
Contributie leden	f 17.241,—		Drukkosten Anno	„ 3.712,80
2 x f 300,—	„ 600,—	„ 17.841,—	Sociale Werkvoorziening	„ 176,67
			Papier etc.	„ 878,08
Mappen etc.		„ 1.333,80	Kosten bestuursleden aan porti etc.	„ 170,13
Verkoop kalenders 1977			Diversen	„ 64,—
125 stuks	f 1.521,25		Overgemaakt Stichting Zaanse Schans	„ 15.000,—
afgerekend	„ 937,50	„ 583,75	Saldo 30.9.77	„ 19.123,61
Verkoop kalenders 1978				
(nog niet afgerekend)		„ 500,—		
Rente rekening		„ 584,49		
Giften		„ 250,—		
		f 39.955,15		f 39.955,15

BERICHTEN Kalender 1978

U kent de fraaie kalender in kleurendruk van de Zaanse Schans van 1977. De nieuwe van 1978, nog mooier, is nu al verkrijgbaar. Prijs met envelop f 12,50, franco per post f 15,25.

Om naar familie in het buitenland te sturen!

Complete uitgave van Anno 1961

Er zijn nu nog slechts 4 volledige exemplaren verkrijgbaar van Anno 1961. De prijs is f 40,— plus f 5,— voor porto. Het betreft 64 nummers, vervat in twee opbergmappen van handgeschept bord.

Alle hierboven genoemde uitgaven te bestellen bij:

B. IJskes, Zonnewijzerspad 6, Zaanse Schans (postgiro 626379). Ook af te halen aan dit adres.

NIEUWE LEDEN

14 Nieuwe leden, die wij bij deze hartelijk welkom heten.

Mej. J. Jonges Amsterdam (lid v.h. leven)
 De Heer J. O. Lingl „
 Mobil Oil B.V. Raffinaderij „
 De Heer B. Nieuwenhuys „
 De Heer G. H. Vetten „

De Heer J. N. Bosch	Kaatsheuvel
De Heer G. Schaap	Koog a.d. Zaan
De Heer D. van der Linden	Krommenie
De Heer R. Bakker	Zaandam (jeugdlid)
De Heer W. Bakker	„
De Heer Mr. E. J. Schwarze	„
De Heer F. R. Timp	„
De Heer H. J. Roovers	Zaandijk
De Heer Ir. H. D. Prins	Wassenaar

Vereniging „Vrienden van de Zaanse Schans”

Goedgekeurd bij K.B. van 16 augustus 1967

Secr.: R. de Hoog, Zonnewijzerspad 8, Zaandam

Penningmeester: J. Benjamin, T. Slagterstraat 1, Westzaan

Postgiro 742899 ten name van:

Penningm. Ver. Vrienden v. d. Zaanse Schans, Westzaan.